

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
01/02/2026
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. 1. ΛΑΘΟΣ («Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῶ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον»).

2. ΛΑΘΟΣ («τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὔτω ληπτέον»)

3. ΣΩΣΤΟ («Οὔτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων..... ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.»)

(Μονάδες 6)

β. Ο Αριστοτέλης ορίζει το συνεχές ως αυτό που επιδέχεται διαίρεση ἐπ' ἀπειρον (Περὶ οὐρανοῦ 268a6-7). Η έννοια του συνεχούς αποτελεί κεντρικό θέμα της αριστοτελικής φυσικής. Στα συνεχῆ ανήκουν τόσο η κίνηση όσο και τα συνακόλουθά της, ο χώρος και ο χρόνος. Με σύγχρονη ορολογία θα λέγαμε ότι το συνεχές αποτελεί ένα πεδίο. Στην περίπτωση της ηθικής (και στο κείμενό μας) το συνεχές πεδίο είναι ένα πάθος. Η οργή και ο φόβος, π.χ., επιδέχονται διαβαθμίσεις ως προς την έντασή τους ή ως προς τη διάρκειά τους. Οι επιλογές που θα κάνει ο άνθρωπος στο πεδίο της οργής ή του φόβου τον χαρακτηρίζουν ηθικά.

(Μονάδες 4)

B.1. Ο Αριστοτέλης στο κείμενο αυτό επιδιώκει να αναπτύξει το σκεπτικό του γύρω από τη μεσότητα και κυρίως τα κριτήρια με τα οποία μπορεί κάποιος να την εντοπίσει. Το μέσον, σύμφωνα με τον μεγάλο Μακεδόνα φιλόσοφο, μπορεί να καθοριστεί με βάση αντικειμενικά (αριθμητική ή αντικειμενική μεσότητα) και υποκειμενικά κριτήρια (ανθρώπινη ή υποκειμενική μεσότητα). Ο Αριστοτέλης, για να στηρίξει τις θέσεις του σχετικά με τη μεσότητα, χρησιμοποιεί έναν επαγωγικό συλλογισμό και παραθέτει δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα. Αρχικά, αναφέρεται στο αντικειμενικό μέσο με ένα αριθμητικό παράδειγμα. Αν πάρουμε μια σειρά αριθμών από το 2 έως το 10, το 2 αποτελεί το λίγο και το 10 το πολύ, ενώ μέσο είναι το 6, επειδή απέχει ίση απόσταση, τέσσερις μονάδες, τόσο από το 2 όσο και από το 10. Στην περίπτωση αυτή, το μέσο προσδιορίζεται με ποσοτικό κριτήριο και είναι αντικειμενικό, ίδιο για όλους. Στη συνέχεια, ο φιλόσοφος περνά στο υποκειμενικό μέσο, αντλώντας το παράδειγμά του από τον χώρο του αθλητισμού. Αν για έναν αθλητή οι δύο μναῖ φαγητού είναι λίγο και οι δέκα μναῖ είναι πολύ, ο προπονητής δεν θα επιλέξει απαραίτητα τις έξι μναῖ, παρότι αυτές αποτελούν την αντικειμενική μεσότητα, γιατί για τον συγκεκριμένο αθλητή μπορεί να είναι είτε υπερβολική είτε ανεπαρκής ποσότητα. Για τον Μίλωνα, που ήταν μεγάλος και καταναλώνει μεγάλες ποσότητες φαγητού, οι έξι μναῖ θεωρούνται λίγο, ενώ για κάποιον που μόλις αρχίζει να γυμνάζεται είναι πολύ. Το ίδιο ισχύει και για αθλητές διαφορετικών αγωνισμάτων, όπως του δρόμου ή της πάλης. Έτσι γίνεται φανερό ότι το υποκειμενικό μέσο δεν καθορίζεται με ποσοτικά αλλά με

ποιοτικά κριτήρια και εξαρτάται από μεταβλητούς παράγοντες, όπως η σωματική διάπλαση, ο βαθμός εκγύμνασης και το είδος του αθλήματος.

(Μονάδες 10)

B.2. Στα δύο αποσπάσματα, ο Αριστοτέλης και ο Πλάτων μιλούν για την ισορροπία, χρησιμοποιώντας τις λέξεις «μέσον» και «συμμετρία». Παρόλο που ο Αριστοτέλης εστιάζει στον τρόπο που ενεργούμε και ο Πλάτων στον τρόπο που σκεφτόμαστε για να βρούμε την αλήθεια, και οι δύο συμφωνούν ότι πρέπει να αποφεύγουμε την έλλειψη μέτρου.

Ο Αριστοτέλης εξηγεί ότι σε οτιδήποτε μπορεί να χωριστεί σε μέρη, μπορούμε να βρούμε ένα «μέσο». Υπάρχει το μέσο που αφορά το ίδιο το πράγμα (όπως στην αριθμητική, όπου το 6 είναι ακριβώς στη μέση του 2 και του 10) και είναι ίδιο για όλους. Όμως, στην καθημερινή ζωή, το σημαντικό είναι το «μέσον σε σχέση με εμάς». Αυτό δεν είναι ένα σταθερό νούμερο, αλλά αλλάζει ανάλογα με τον άνθρωπο. Για παράδειγμα, η ίδια ποσότητα φαγητού μπορεί να είναι λίγη για έναν δυνατό αθλητή, όπως ο Μίλωνας, αλλά πολλή για κάποιον που τώρα ξεκινά να γυμνάζεται. Έτσι, ο γνώστης (ο «ειδήμονας») αποφεύγει την υπερβολή και την έλλειψη και ψάχνει να βρει το μέτρο που ταιριάζει στον ίδιο.

Από την άλλη πλευρά, ο Πλάτων συνδέει τη συμμετρία με την ποιότητα της ψυχής μας. Υποστηρίζει ότι μια φύση που δεν έχει καλλιέργεια («άμουση») οδηγείται φυσικά στην ασυμμετρία. Για τον Πλάτωνα, η αλήθεια και η συμμετρία πάνε μαζί. Πρέπει, λοιπόν, η διάνοιά μας να είναι έτσι πλασμένη ώστε να αγαπά τη συμμετρία και την ομορφιά, γιατί μόνο έτσι θα μπορέσει να φτάσει στην πραγματική γνώση (το «καθαυτό ον»). Σε αντίθεση με τον Αριστοτέλη, εδώ η συμμετρία παρουσιάζεται ως κάτι απαραίτητο που πρέπει να έχει η ψυχή μας για να μπορέσει να πλησιάσει την αλήθεια.

Συμπερασματικά, και στα δύο κείμενα το σωστό συνδέεται με το μέτρο και την αρμονία. Η βασική διαφορά είναι ότι στον Αριστοτέλη το μέσον αλλάζει ανάλογα με το άτομο και τις ανάγκες του στην πράξη, ενώ στον Πλάτωνα η συμμετρία είναι μια σταθερή προϋπόθεση της ψυχής για να βρει την αλήθεια. Ο πρώτος μας δείχνει πώς να ζούμε σωστά κάνοντας λογικές επιλογές, ενώ ο δεύτερος πώς η εσωτερική μας ισορροπία μας βοηθά να καταλάβουμε την πραγματικότητα.

(Μονάδες 10)

B.3. λάφυρο: λαβείν

μέθεξη: απέχον

ταξίαρχος: προστάξει

συνδρομή: δρόμου

λιθβολισμός: υπερβολήν

(Μονάδες 10)

B.4. 1: Σ

2: Λ

3: Σ

4: Σ

5: Σ

(Μονάδες 10)

Τις απαντήσεις επιμελήθηκε ο καθηγητής:

Κωνσταντίνος Σκουμπόπουλος